

**А. В. Рогожин, П. І. Потейко, О. С. Константиновська,
М. М. Кочуєва, О. С. Солодянкін**
**ЗМІНИ ШТАМІВ МБТ У ХВОРИХ НА ХІМІОРЕЗИСТЕНТНИЙ ТУБЕРКУЛЬОЗ ЛЕГЕНЬ У
ПРОЦЕСІ ІНТЕНСИВНОЇ ФАЗИ ЛІКУВАННЯ**

Харківська медична академія післядипломної освіти

Сьогодні все більшого значення набуває проблема стійкості *Mycobacterium tuberculosis* (далі — МБТ) до антимікобактеріальних препаратів (далі — АМБП), що приводить до зниження ефективності лікування хворих та розповсюдженості хіміорезистентного туберкульозу (далі — ХРТБ).

Особливості перебігу ХРТБ потребують більш детального вивчення. Це стало можливим завдяки розвитку молекулярної генетики, використання генетичного типування МБТ, що дозволяє розрізняти штами збудника та з'ясувати їх роль у подальшому перебігу захворювання.

Враховуючи недостатність даних про генетичну структуру МБТ в Україні, відсутність чітких уявлень про зміни штамів МБТ в умовах стаціонарного лікування та особливостей клініко-рентгенологічної динаміки ХРТБ легень в залежності від генотипів МБТ, проведення системних досліджень генетичного розмаїття збудника туберкульозу в Україні є актуальним.

Мета дослідження — простежити зміни штамів МБТ у хворих на ХРТБ легень в процесі інтенсивної фази лікування у стаціонарах Харківської області.

Матеріали та методи

У 105 хворих на ХРТБ з первинною резистентністю на протязі інтенсивної фази лікування були досліджені зміни штамів МБТ.

Для виявлення змін штамів МБТ у хворих на ХРТБ легень було відібрано по 4 зразки культур МБТ, вирощених на твердих поживних середовищах Левенштейна-Йенсена, до початку лікування та з інтервалами 1, 4, 8 місяців. За допомогою VNTR-генотипування ізоляти були протиповані по п'яти локусах - ETR A-E.

Результати

За результатами дослідження мінливості зміна штамів МБТ спостерігалась у 10 пацієнтів (9,5 %) (рис. 1).

Рис. 1. Частота змін генотипів МБТ у хворих на ХРТБ легень в процесі ІФ лікування.

У 70 % хворих зміна штаму сталася після першого місяця лікування. Аналіз отриманих результатів показав, що достовірно частіше виникає зміна менш вірулентних штамів МБТ на більш вірулентні ($P < 0,05$), а саме, у нашому дослідженні це: три випадки штами МБТ ГІП (генотипи індивідуальних профілів) змінювались на штами МБТ LAM (Latin American and Mediterranean) і Beijing та три випадки штами МБТ Haarlem також на штами МБТ LAM і Beijing.

Було встановлено, що в період змін штамів МБТ у хворих з менш вірулентними штамами спостерігалось зростання інтоксикаційного синдрому та у 30 % хворих змінювалась чутливість МБТ до АМБП, тобто формувалась набута резистентність.

Висновки

У 9,5 % хворих на ХРТБ легень після першого місяця інтенсивної фази лікування виявлено зміни штамів МБТ. Вивчення змін штамів МБТ у процесі лікування дозволить прогнозувати тяжкість перебігу захворювання та ефективність лікування ХРТБ легень та є дуже перспективним напрямом у фтизіатрії.